

catappa

Jaarverslag 2024

1. Voorwoord

De machine van het extractivisme stond in 2024 niet stil. De rush op grondstoffen om de elektrificatie van de samenleving zo winstgevend mogelijk door te voeren is in volle galop. Er werd dit jaar maar liefst 1,7 miljard dollar uitgegeven aan exploraties voor nieuwe lithium-, kobalt- of nikkelmijnen. Het nieuwe Critical Raw Material plan van de EU voorziet in makkelijker milieuvergunningen en financiering voor 23 nieuwe mijnen op Europees grondgebied. Een plan waarin Sami-land verder gekoloniseerd wordt, de natuur en gemeenschappen in Barroso worden vernietigd en waardevol natuur-, landbouw- en woongebied wordt geofferd op het altaar van winst. Alsof dat niet genoeg is, blijft de EU druk uitoefenen om in Jadar, Servië, een grote lithiummijn te openen, tegen massaal protest van de Serven in.

Deze grote maatschappelijke uitdagingen maken de missie van CATAPA relevanter, maar maken het ook moeilijker om te kiezen waar we die impact willen inzetten.

Een deel van de uitdaging voor CATAPA ligt in het duidelijk maken van de impact van extractivisme. Mijnbouw en haar effecten blijft voor veel mensen een ver-van-hun-bed-show, ondanks de metalen in producten die ze kopen en ondanks het Europese mijnbouwplan.

We blijven ons met de Right to Say No campagne inzetten voor de autonomie van lokale gemeenschappen die geconfronteerd worden met mijnbouw giganten. Dit jaar ging onze aandacht vooral naar Falan, Colombia. In samenwerking met 11.11.11 konden we met behulp van externe experts en lokale informatieverzameling onderzoeken wie en wat juist achter de mijnbouwexploratie daar zit. Onze Right to Say No Tour haalde met Carolina en Wilder twee vertegenwoordigers van de ecologische verdedigers uit Falan naar België.

De Stop #ExpresDefect campagne update haar charter voor steden en gemeenten en schreef een gids met tips voor duurzame elektronische toestellen, die in een hoop Vlaamse en Brusselse bibliotheken belanden. Met onze ewaste-installatie namen we deel aan de ferro non ferro tentoonstelling in het Industriemuseum van Gent. Via acties in de aanloop naar Black Friday, het jaarlijkse dieptepunt van wegwerpcultuur, brachten we de geplande veroudering van elektronica onder de aandacht.

Intern was 2024 een jaar vol organisatorische uitdagingen. Een van de zwaarste momenten was het doormaken van een burn-out door een collega, wat zowel de werklust verhoogde als een flinke impact had op het team. Gelinkt hieraan was het opstellen van een nieuw beleidsplan voor sociaal cultureel werk waar deze collega verantwoordelijk voor was. Een flinke klus, die veel tijd, stress en energie vergde maar uiteindelijk vol goede moed door een team van nieuwe en oude Catapista's op een recordtijd werd opgesteld.

Al hadden we het voor druk op het team en de beweging graag anders gezien, zijn we ontzettend blij dat het gelukt is en mag het resultaat er zijn. Indien het nieuwe beleidsplan wordt goedgekeurd dan zal de werking van CATAPA in Vlaanderen en Brussel voor de komende 5 jaar kunnen rekenen op de verdere steun van de Vlaamse Overheid. Ook de ondersteuning van de beweging door het professionele kantoor team is dan gegarandeerd (hopelijk zelfs in een iets grotere versie).

Een blijvende uitdaging in 2024 was te weinig werktijd voor partnerwerk, waardoor het lastig blijft om de relaties met partners goed te onderhouden en tegelijkertijd in België campagne te voeren. We begonnen het proces van erkenning als Civiele Maatschappij Organisatie om dat werk extra te ondersteunen. Fingers crossed.

2. Partnerwerk en RTSN

De Right to Say No-campagne had in 2024 een sterke vrijwilligersgroep, die zich niet alleen enthousiast inzette voor het organiseren van evenementen, ondersteuning van de partners op vlak van communicatie, onderzoek en vertaling, maar zelfs een subgroep oprichtte om de situatie van onze partner in Falan, Colombia autonoom op te volgen en terug te koppelen naar de grotere vrijwilligersgroep.

De Right to Say No werkgroep werkte ook samen met studenten van de UGent om de eerste versie van de Right To Say No toolbox voor de Andes regio uit te werken. In 2024 maakten we een eerste draft met de input van partners in de Andes regio. Deze eerste draft zal verder verwerkt worden door de werkgroep met input van de partners en zal dan verspreid worden onder de partners en andere gemeenschappen in de regio.

Aan de hand van het opzoekwerk en het artikel geschreven door onze Catapistas, maakte CATAPA in samenwerking met Gent Fair Trade een satire video rond de strategie van mijnbouwbedrijven om hun project te starten in lokale gemeenschappen.

De Right to Say No Tour van 2024 met vertegenwoordigers Carolina en Wilder uit Falan, Colombia was een groot succes. De tour werd volledig gedragen door de vrijwilligers. Zij zetten zich met volle energie in om het belang van de campagne te verspreiden en waren aanwezig in Gent, Antwerpen, Brugge, Roeselare, Brussel, Welkenraedt en Leuven als facilitators, tolken, begeleiders, logistieke ondersteuning, communicatieverantwoordelijken en contactpersonen. Naar aanleiding van de tour kregen vrijwilligers ook leerkansen, zoals workshops over public speaking en tolken van en naar het Spaans, die opnieuw door andere vrijwilligers in CATAPA (met de nodige expertise) werden gegeven. Naast de vrijwilligers zijn ook de partners in België van onschatbare waarde van de Right to Say No tour, dankzij hen kunnen we op zo'n korte tijd veel activiteiten uitvoeren voor diverse doelgroepen en ons eigen thema linken aan de thema's waar zij mee bezig zijn. De partners zelf zijn ook erg verschillend en variëren van meer lobby organisaties, naar activisten groepen, culturele organisaties en studenten.

2024 bracht ook nieuwe gezichten binnen CATAPA, zoals de enthousiaste stagiair van het postgraduaat Duurzame Ontwikkeling. Zij gooide zich volledig in de partnerwerking en de Right to Say No tour. Er was ook voor het eerst een Europese vrijwilliger die zich volledig richtte op de Right to Say No-campagne en de partnerwerking, wat het team verder versterkte.

2.1 Right to Say No bij onze partners in de Andes regio

In onze partnerwerking was de succesvolle samenwerking met de provincie West-Vlaanderen (dienst internationale samenwerking) van groot belang, die ervoor zorgde dat partners dichterbij elkaar kwamen en meer met elkaar verbonden raakten. Het was een mooie stap vooruit in de samenwerking tussen de partners en het versterken van de netwerken. We kwamen verschillende keren digitaal samen. De volgende stap in het project zijn naast, het verderzetten van de subprojecten van elke partner, bilaterale leeruitwisselingen rond alternatieven voor mijnbouw (voor ons 'the Right to Say Yes') en het nagaan waarom deze wel of niet toepasbaar zijn in de eigen regio.

2024 was het eerste jaar dat er geen GECO of Global Engagement Catapa Officer bij onze partners aanwezig was. De GECO is een vrijwilliger van CATAPA die een jaar bij een partner verblijft en hen ondersteunt en bijdraagt aan de Right to Say No campagne. Na veel interne reflectie en overleg met onze partners besloten we dat we voorlopig niet verder gaan met deze manier van werken. In de plaats willen we meer inzetten op lokale opvolging. Dankzij de samenwerking met de provincie West-Vlaanderen hebben we middelen om telkens een andere partner roterend de lokale follow-up te doen en ook voor input te zorgen in de campagne. Er is ook leerbudget om vaardigheden te verwerven die de partner meent te missen om deze rol te vervullen.

Om het werk van de partners verder te versterken, het geheel te stroomlijnen en de werkdruk te verlagen, besloten we na lang intern overleg en grondige overwegingen om een aanvraag in te dienen om erkend te worden als Civiele Maatschappij Organisatie. Het tweede deel van 2024 bestond dus ook grotendeels in het schrijven van dit dossier, waar maar liefst tien vrijwilligers aan meewerkten. Als CATAPA erkend wordt en we een programma kunnen indienen zal dat een grote verandering betekenen voor onze partnerwerking vanaf 2027. Deze structurele middelen kunnen dan de mogelijkheid bieden om met de partners meer planmatig en op lange termijn aan de slag te gaan. Dit biedt garantie voor de duurzaamheid van de werking, zowel van de partners als van CATAPA zelf. Op die manier moeten we niet meer voortdurend werken met talrijke deadlines van verschillende kleine projecten. Ook in het team zal het zorgen voor meer zekerheid en werktijd voor de verantwoordelijke partnerwerking, die hopelijk van één naar twee personen zal gaan.

2.1.1 Ecuador - Red de Jóvenes del Chocó Andino: Jongeren versterken

Onze meest recente partner kreeg via CATAPA in 2024 voor het eerst fondsen om eigen projecten uit te werken. Aan de hand van hun strategie en de besluiten die de jongeren op hun jaarlijkse algemene vergadering hebben geformuleerd, schreef een klein team samen met Catapa een project met Oost-Vlaanderen om hun netwerk verder te versterken. Hun focus ligt op leiderschap bij jongeren via het aanbrengen van de nodige skills om leiders te zijn in milieubescherming. Hierbij is communicatie een cruciaal thema. Op die manier willen zij zorgen dat het Chocó Andino niet alleen op papier beschermd wordt van mijnbouw na de overwinning van het volksreferendum vorig jaar). Natuurbescherming wordt zo doorgegeven als een gedeelde waarde van de lokale gemeenschappen, vooral voor de jongste generaties.

2.1.2 Colombia, Ibagué - Comité Ambiental: Versterking van het Sociaal Weefsel in Falan

Comité Ambiental blijft zich inzetten voor de bestendinging van het sociaal weefsel in Falan en het recht van de gemeenschap om zowel nee als ja te zeggen tegen projecten die hun leefomgeving beïnvloeden. Naast de steun van 11.11.11 ontvangen ze ook hulp van de provincies West-Vlaanderen en Antwerpen. Een belangrijk initiatief binnen hun werking is de organisatie van Escuelas Campesinas in Falan, waar gemeenschappen samenkomen om kennis en ervaringen te delen.

Daarnaast ondersteunen ze Wilder, een lokale activist, vanwege zijn precarie veiligheidssituatie. Met steun van de provincie West-Vlaanderen werken ze verder aan netwerkverbindingen in de hele Tolima-regio. Ook organiseren ze de jaarlijkse Marcha Carnaval Ambiental, een mobilisatie die het verzet tegen extractivisme levend houdt in Ibagué en omliggende gebieden.

2.1.3 Colombia, Cajamarca - Cosajuca: Zeven Jaar na het Volksreferendum

Zeven jaar na het winnen van het volksreferendum in Cajamarca blijft Cosajuca zich inzetten om deze overwinning te vieren en te herdenken. Samen met de gemeenschap hebben ze een monument met een plaquette geplaatst op de locatie waar het mijnbouwproject oorspronkelijk gepland was. Dit initiatief benadrukt het belang van collectieve herinnering, aangezien mijnbouwbedrijven vaak op lange termijn plannen en ondanks het referendum de hoop op goudwinning in de regio nooit volledig hebben opgegeven.

COSAJUCA werkt verder aan een 'territorium vrij van mijnbouw'. Kinderen van het dorp kunnen op workshop komen om te leren over hun omgeving en het beschermen van biodiversiteit, ze worden guardianes genoemd. COSAJUCA zet ook de campagne #FueraAngloGold verder met andere gemeenschappen in Colombia die door hetzelfde mijnbouwbedrijf bedreigd worden. Deze campagne heeft als doel de gemeenschap bewust te maken van de risico's van mijnbouw en hen te blijven mobiliseren tegen de aanwezigheid van AngloGold Ashanti in de regio. Samen met advocaten en mensenrechtenorganisaties vecht COSAJUCA het ook in de rechtbank uit tegen het mijnbouwbedrijf dat via verschillende wegen alsnog binnen probeert te geraken. In 2024 boekte de gemeenschap van Cajamarca twee juridische overwinningen.

2.1.4 Peru, Cajamarca - Grufides: Watermonitoring en Gemeenschapsrechten

Grufides blijft zich inzetten voor watermonitoring in bedreigde gebieden. Het Colpayoc-project vormt een risico voor de lokale waterbronnen, en de gemeenschap is hierover verdeeld. Om de rechten van de inwoners te versterken, organiseert Grufides workshops over gemeenschapsrechten, waarbij ze de bevolking informeren over hun juridische mogelijkheden en de bescherming van hun leefomgeving.

2.1.5 Right to Say No dichterbij huis

De Europese Unie staat niet stil met haar plannen voor nieuwe mijnbouwprojecten in Europa. In coalitie met gemeenschappen uit Portugal, Servië, Roemenië en Spanje hielden we in het najaar van 2024 protesten in Mechelen en Brussel buiten evenementen die mijnbouw in de EU op de agenda te zetten en het protest van lokale gemeenschappen minimaliseren of af te doen als belachelijk of zelf gewelddadig.

Belangrijk hierbij is dat we gemeenschappen in Europa in contact brengen met gemeenschappen in Zuid-Amerika om ervaring en strategie te delen, alsook de gedeelde hoop voor een andere toekomst. Tijdens de Right to Say No tour ontmoetten Wilder en Carolina activisten uit Noord-Ierland die daar strijden tegen goudwinning. We willen dergelijke uitwisselingen verder zetten en hopen in de komende jaren een solidariteitstour te organiseren langs gemeenschappen in Europa samen met onze partners uit de Andes regio.

2.1.6 Van Right to Say No naar #BanksWithoutMining

In 2024 gingen we van start met het Banks Without Mining-project in samenwerking met 11.11.11. Dankzij dit project konden de wilde plannen van CATAPA en haar partners in Falan eindelijk gerealiseerd worden, in lijn met onze strategie om meer druk uit te voeren vanuit Europa.. De eerste fase ging van start: onderzoek met hulp van externe experts en ook informatieverzameling ter plaatse in Falan over wat bekend is over het mijnbouwbedrijf en welke wilde verhalen er de ronde gaan.

2.2 Financiering partnerwerking

Onze partnerwerking wordt ondersteund door een grote groep subsidiegevers en donateurs. Bedankt aan allen om de strijd tegen extractivisme mee mogelijk te maken.

Strength in numbers

2024							
COSAJUCA	COMITE AMBIENTAL GRUFIDES	Ad hoc fonds	CEPA	ACCIÓN ECOLOGICA RCJA	Beheerskosten totaal	Uitwisselingen partners	TOTAAL
Jaarlijkse autonome steun	3000	3000		0	1500		13500
Ad hoc bijdrage		3000					
Stad Gent	4000						4000
West-Vlaanderen	6000	6000			9500	0	27500
Oost-Vlaanderen					7000		7000
Stad Brugge					2000		2000
Provincie Antwerpen		5000					5000
Totaal	13000	9000	0	0	9500		59000
Gefinancierd door 11.11.11	2340	3000	0	0	1500		12780
Gefinancierd door provinciale of stedelijke projecten	10000	11000	0	0	9000	0	40500
Gefinancierd door individuele donaties	460	3340	0	0	0	0	3800
Ontvangsten giften 2024							16320
Stand individuele giften eind 2024							8320

3. De Stop #Expresdefect campagne

De Stop #Expresdefect campagne (voorheen CTRL ALT Delete) bracht in 2024 circulariteit dichterbij heel wat Vlamingen. Metaalmijnbouw blijft voor veel mensen een ver-van-het-bed-show, maar iedereen gebruikt elektronische producten. Meer hergebruik en een slimmer aankoopbeleid betekent dat meer metaal in de grond blijft. Het geeft mensen agency en brengt mijnbouwproblematiek erg dicht bij. We gebruikten dit jaar verschillende strategieën om de problematiek van geplande veroudering aan te kaarten en mensen in actie te krijgen. Het hoogtepunt van het Stop #Expresdefect jaar was de periode in de aanloop naar Black Friday. Ondanks de druk die het schrijven van een beleidsplan met zich meebracht deden we tijdens deze periode tal van workshops en acties.

We maakten er dit jaar ook werk van om onze visie rond degrowth uit te diepen. De kennis van onze partners in Latijns Amerika, die omgroei vaak al lokaal in de praktijk omzetten (gekoppeld aan een invulling van het Buen Vivir principe) vormde daarbij een belangrijk uitgangspunt. Samenwerkingen met onder andere Oikos (in het kader van de Right to Say No Tour) verdiepten ons begrip van wat omgroei is en kan betekenen in de strijd tegen mijnbouw en extractivisme.

De Stop #Expresdefect campagne wordt voornamelijk gefinancierd door de subsidie socio-cultureel volwassenenwerk van de Vlaamse Overheid.

Publicaties

We updaten het Stop #Expresdefect charter. Dit charter biedt activisten een methode om een duurzamer aankoopbeleid te eisen van hun gemeente. Naast een visuele facelift, zorgden we voor meer beleidsmatige tips naast de praktische tips die gemeenten kunnen gebruiken om een meer circulair aankoopbeleid te realiseren.

We werkten ook een gids uit voor duurzame aankoop en onderhoud van elektronische apparaten. Deze gids belandde in 13 digipunten van openbare bibliotheken. Zo verlaagden we de drempel voor bewustwording en actie rond circulariteit.

Workshops

Op plekken en events waar al rond circulariteit werd gewerkt, gaven we workshops om geplande veroudering, grondstoffenverspilling en de negatieve effecten van mijnbouw te duiden. Dit deden we onder andere tijdens verschillende repair cafés en tijdens de Maker Faire. Tijdens het repair café bij Circusplaneet in Melle, werd onze presentatie een heuse performance. We hielden er een begrafenisplechtigheid voor elektronische producten die te vroeg heen waren gegaan door verspilling, of gebrek aan mogelijkheden tot herstel.

Acties

We kwamen ook op straat. Tijdens Black Friday, de wereldwijde hoogdag van wegwerpcultuur, kwamen betoogden we door de Gentse winkelstraten om de gevolgen van wegwerpproducten te tonen en mensen aan te zetten om hun producten te herstellen in plaats van nieuwe te kopen. Van december 2023 tot augustus 2024 stond de ewaste installatie van CATAPA in het Gentse industriemuseum, ter gelegenheid van de Ferro non Ferro tentoonstelling. Zo brachten we de strijd tegen geplande veroudering naar museumbezoekers.

Resultaten

Concrete resultaten uitten zich dit jaar vooral in het uitbouwen en consolideren van een sterke vrijwilligersgroep. De actie op Black Friday werd uitgewerkt, vormgegeven en uitgevoerd door vrijwilligers. De nieuwe brochure met tips voor duurzame elektronische toestellen werd volledig gemaakt door vrijwilligers en ook de performance in Circusplaneet was een creatie van de vrijwilligersgroep. Het verbinden van concrete actie (duurzame elektronische producten) aan brede maatschappelijke verandering zorgt ervoor dat mensen makkelijk een aanknopingspunt vinden en dat de drempel om te sensibiliseren laag ligt.

4. Vrijwilligerswerking

CATAPA is in de eerste plaats een vrijwilligersbeweging. Dit jaar organiseerden CATAPA's 110 vrijwilligers zich in de werkgroepen: Stop #Expresdefect, Right to Say no, Study & Lobby en Divestment (Banks Without Mining). Daarnaast engageren ze zich natuurlijk in de bestuursorganen: de Raad van Bestuur, algemene vergadering, het tactical team en het people and culture committee. Natuurlijk wordt de organisatie ook gedragen door tientallen mensen die zich af en toe inzetten zonder een permanent engagement op te nemen. We blijven ons ook engageren om stagiairs te begeleiden (waarvan steeds 2 via het ESC-programma).

5. Integriteitsbeleid

CATAPA werkte in 2024 haar safe(r) space beleid verder uit en verdiepte het in haar integriteitsbeleid. In de toekomst willen we leren uit eventuele inbreuken. Eind 2024 kreeg CATAPA een melding rond machtsmisbruik binnen een partnerorganisatie. De melding werd verder onderzocht en er werden stappen ondernomen om de partnerrelatie te evalueren. De verlenging van de structurele partnerovereenkomst werd uitgesteld tot verdere duidelijkheid rond de melding en de wensen van de melder/slachtoffer naar CATAPA toe. Dit werd gedaan op een ad hoc wijze aangezien CATAPA in 2024 nog niet over een integriteitsbeleid beschikte noch deel uitmaakte van het sectorale integriteitscharter.

6. Financiën

CATAPA is in de eerste plaats een vrijwilligersbeweging. Dit jaar organiseerden CATAPA's 110 vrijwilligers zich in de werkgroepen: Stop #Expresdefect, Right to Say no, Study & Lobby en Divestment (Banks Without Mining). Daarnaast engageren ze zich natuurlijk in de bestuursorganen: de Raad van Bestuur, algemene vergadering, het tactical team en het people and culture committee. Sinds het einde van dit jaar heeft CATAPA een dieper uitgewerkt en uitgeschreven integriteitsbeleid met twee verantwoordelijken uit de beweging. Natuurlijk wordt de organisatie ook gedragen door tientallen mensen die zich af en toe inzetten zonder een permanent engagement op te nemen. We blijven ons ook engageren om stagiairs te begeleiden (waarvan steeds 2 via het ESC-programma).

Tabel 1: CATAPA – bilan 2024			
ACTIEF	in €	PASSIEF	in €
Uitrusting (netto)	5.111	Overgedragen winst	62.492
Waarborgen	2.200		
Aandelen GEC	1.500	Latijns-Amerika Fonds	25.000
Voorraden	1.300	Provisies	46.329
Klanten	380	Leveranciers	6.121
Te ontvangen subsidies	73.809	Andere schulden	24.649
Te ontvangen : diversen	988		
Bank, spaarrekening, kas	202.241		
Overlopende rekeningen	4.654	Overlopende rekeningen	159.347
	292.183	RESULTAAT - negatief	-31.755
			292.183
Tabel 2: CATAPA – resultaatrekening 2024			
KOSTEN	in €	OPBRENGSTEN	in €
Werkingskosten	131.005	Inkomsten uit activiteiten en dienstverlening	7.967
Personeelskosten (3 VTE)	196.957	Voorraadwijziging	-750
Afschrijvingen	1.849	Giften en lidgelden	2.807
Transfer naar provisies	23.856	Subsidies	311.264
Diverse	544	Financiële opbrengsten	1.168
Totaal kosten	354.211	Totaal opbrengsten	322.456
Netto Resultaat	-31.755		